

[0%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0 %D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0](#) (data zvernennia 27.01.2024) (in Ukraine)

3. Sachaniuk-Kavetska N.V., Maiatina N.V., Novak O.M. Tsyfrova pedahohika u konteksti pidvyshchennia yakosti osvितnikh posluh Serii 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. 2021. T. 2. Vyp. 80. S. 131-135 <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.2.27> (data zvernennia 27.01.2024) (in Ukraine)

4. Sysoieva S. Tsyfrovizatsiia osvity: pedahohichni priorytety. Osvita i suspilstvo, 2021. № 10/11. S. 8-9 URL: <https://naps.gov.ua/ua/press/about-us/2545/> (data zvernennia 27.01.2024) (in Ukraine)

Психологічні аспекти у структурі професійної компетентності бібліотечного фахівця

ПОНОМАРЕНКО Лариса

кандидат наук із соціальних комунікацій, науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, завідувач відділу наукових інформаційно-освітніх ресурсів, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України, м. Київ, Україна

Psychological Aspects in the Structure of Professional Competence of a Library Specialist

Larisa PONOMARENKO

Ph.D in in Social Communications, Researcher of the of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education, Head of the Department of Scientific Information and Educational Resources of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID ID: [0000-0002-4388-274X](https://orcid.org/0000-0002-4388-274X)
larisa.dnpb@ukr.net

Бібліотека як соціально-комунікаційна структура суспільства знань виконує не лише традиційні функції збирання, збереження фонду, надання до нього доступу, а також створює соціально-комунікаційне середовище: забезпечує безпосереднє й опосередковане спілкування реальних і віртуальних користувачів та бібліотекарів; налагоджує партнерські зв'язки з іншими установами, професійними об'єднаннями. В умовах цифрової трансформації суспільства, де бібліотечний працівник розглядається насамперед як інформаційний фахівець XXI ст., затребуваними залишаються комунікативні компетентності. У стандартах фахової передвищої та вищої освіти України за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа серед компетентностей зазначено здатність підтримувати комунікацію з усіма суб'єктами

інформаційного середовища, виходячи із цілей спілкування, вміння мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Отже, бібліотечний фахівець повинен мати високорозвинені комунікативні навички для взаємодії з різними аудиторіями: від читачів до інших працівників бібліотеки. Психологічне розуміння мовної поведінки, емпатія та здатність слухати можуть покращити якість спілкування та обслуговування користувачів. Важливим є вміння правильно розуміти і використовувати емоції – тобто емоційний інтелект, що входить в топ-10 soft skills. Найбільш відомою концепцією емоційного інтелекту є концепція Джона Маєра і Петера Саловея [4]. Під емоційним інтелектом (EI) згадані науковці розуміють здатність сприймати і висловлювати емоції, засвоювати емоції, розуміти і обґрунтовувати емоції, регулювати свої емоції та впливати на емоції інших людей. Спираючись на концепцію П. Саловея та Дж. Маєра науковий журналіст та дослідник Д. Гоулман у своїй книзі «Емоційний інтелект» [2] розглядає EI як набір специфічних навичок та компетенцій в п'яти глобальних вимірах – самоусвідомлення, соціальна обізнаність, емоційна саморегуляція, емпатія та мотивація. Здатність до самомотивації та бажання постійно розвивати свої навички і знання у своєму професійному полі допомагає бібліотечному фахівцю залишатися компетентним у швидкозмінюваному інформаційному середовищі.

Адаптивність і стресостійкість – чи не найважливіші якості психіки людини, особливо в умовах повномасштабної війни. Здатність адаптуватися до нових ситуацій та ефективно працювати під час стресових умов є важливою для бібліотечного фахівця, особливо в періоди напруженої робочої навантаженості або в умовах невизначеності.

У складних умовах сьогодення на бібліотечні кадри органи державної виконавчої влади покладають функції психологічної підтримки і відновлення українців. Міністерство культури та інформаційної політики України оголосило про реалізацію відомчого проекту «Мистецтво допомагати» в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я, відповідно до якого українські бібліотеки стануть простором психологічної допомоги [2]. У 2024 р. пріоритетним напрямом проекту стане Ментальне здоров'я: бібліотека як простір психосоціальної підтримки.

У діяльності фахівців, які працюють у освітянських книгозбірнях мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, психологічні компетентності та відповідне ресурсне забезпечення набуває особливого сенсу, адже їхніми користувачами є як педагогічні, науково-педагогічні кадри, так і молодь – майбутні педагоги, які лише здобувають відповідний фах.

ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського НАПН України як наукова установа, всеукраїнський центр із питань бібліотечно-бібліографічного й науково-інформаційного забезпечення спеціалістів у галузі освіти, педагогіки і психології здійснює щорічний моніторинг науково-інформаційної діяльності провідних освітянських бібліотек та оприлюднює результати у відповідному довіднику [3].

У 2023 р. до підготовки довідника було залучено 52 провідні освітянські бібліотеки. Всього відображено 1070 назв заходів / результатів науково-інформаційної діяльності, з них 1 % з питань психології – це бібліографічні списки, бібліографічні огляди. Тематика охоплює широке коло питань психології: «Психологічна служба в системі закладів загальної середньої освіти» (бібліотека Хмельницького ОІППО), «Формування емоційного інтелекту у молодших школярів» (Науково-методична бібліотека Чернігівського ОІППО імені К.Д. Ушинського), «Психологія кризових станів: тривожні виклики доби» (бібліотека Житомирського ДУ ім. Івана Франка) тощо.

Подальший розвиток інформаційного супроводу освіти та психології засобами соціально-комунікаційного середовища освітянських бібліотек передбачено у рамках виконання наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди» (2024–2025 рр.) у ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського.

Бібліографія

1. Гоулман Д. *Емоційний інтелект*. Харків : Vivat, 2018. 512 с.
2. В Україні бібліотеки стануть простором психологічної допомоги. Мінкультури. *Interfax-Україна: інформ. агентство*. Київ, 2023. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/950889.html>
3. Науково-інформаційна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2023 : довідник / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; уклад.: О.Л. Гончаренко, К.Б. Щегельська; наук. ред. Л.О. Пономаренко. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 112 с. <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737262>
4. Mayer J.D., and Salovey P. The Intelligence of Emotional Intelligence. *Intelligence*, 1993. № 17. P. 433-442.

References

1. Goulman D. *Emotsiinyi intelekt*. Kharkiv : Vivat, 2018. 512 s. (in Ukraine)
2. V Ukraini biblioteky stanut prostorom psykholohichnoi dopomohy. Minkultury. *Interfax-Ukraina: inform. ahenstvo*. Kyiv, 2023. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/950889.html> (data zvernennia: 06.01.2024). (in Ukraine)
3. Naukovo-informatsiina diialnist providnykh osvitianskykh bibliotek – 2023: dovidnyk / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V.O. Sukhomlynskoho; uklad.: O.L. Honcharenko, K.B. Shchegelska; nauk. red. L.O. Ponomarenko. Vinnytsia : TVORY, 2023. 112 s. <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737262> (in Ukraine)
4. Mayer J.D., and Salovey P. The Intelligence of Emotional Intelligence. *Intelligence*, 1993. № 17. P. 433-442. (in English)